

Nr 124

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa organisations- och anslagsfrågor rörande försvaret jämte motioner.

(1:a avd.)

1) **Samordning av försvarets verkstadsresurser.** I propositionen nr 109 har Kungl. Maj:t under åberopande av utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 8 mars 1968 föreslagit riksdagen (s. 3—16) att *dels* besluta att de centrala flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås skall inlemmas i försvarets fabriksverk den 1 juli 1968, *dels* godkänna att den centrala flygverkstaden i Västerås avvecklas, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna ramavtal för underhållsarbeten vid försvarets fabriksverk.

Efter en första etapp av sitt arbete har 1966 års verkstadsutredning lämnat förslag till nya riktlinjer för underhåll av försvarets tygmateriel m. m. I sitt delbetänkande föreslår den även vissa grundläggande åtgärder för att anpassa nuvarande organisation till de föreslagna riktlinjerna. Under sitt fortsatta arbete överväger utredningen ytterligare åtgärder som kan behövas för att göra underhållsverksamheten mera rationell.

Verkstadsutredningen drar en gräns mellan verkstäder som är förbandsbundna och sådana som inte är förbandsbundna. Som förbandsbundna betecknar utredningen verkstäder med huvudsaklig uppgift att tillhandahålla omedelbar service vid förbandens fredsutbildning och som vid mobilisering organiseras till underhålls- eller verkstadsförband.

Verkstäder som inte är förbandsbundna bör enligt utredningen drivas affärsmässigt och under en samordnande ledning. Utredningen föreslår att ledningen skall anförtros försvarets fabriksverk och att vissa verkstäder m. m. skall inlemmas i detta. Förslaget gäller Karlskronavarvet AB, verkstadsavdelningen i Ostkustens örlogsbas (Muskövarvet) och de centrala flygverkstäderna i Malmslätt (CVM) och Västerås (CVV). Vidare föreslås att vissa verkstäder i Sydkustens örlogsbas skall tillföras Karlskronavarvet.

Vissa integrationsvinster av annat slag förutses om man inlemmar Allmänna bevaknings AB och AB Ceaverken i fabriksverket. Utredningen föreslår att så sker.

Utredningen räknar med att arbetsbeläggningen vid flygverkstäderna skall

1 — *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 6 saml. Nr 124*

minska ytterligare och föreslår därför att antalet centrala flygverkstäder skall minskas från tre till två. CVV bör enligt utredningens mening avvecklas efter överföringen till fabriksverket.

Departementschefen tillstyrker f. n. endast att fabriksverkets ansvar för verkstadsdriften ökas genom att CVM och CVV förs över till verket och att CVV avvecklas som flygverkstad.

I de likalydande motionerna I: 850 av herr *Nyman m. fl.* och II: 1099 av herr *Wennerfors m. fl.* har hemställts att riksdagen måtte

dels avslå Kungl. Maj:ts förslag såvitt avser avveckling av den centrala flygverkstaden i Västerås,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte uppdra åt 1966 års verkstadsutredning att med beaktande av vad i motionerna anförts komplettera föreliggande utredningsmaterial med en undersökning av verksamheten vid AB Teleunderhåll i syfte att skapa underlag för förslag till 1969 års riksdag rörande hela den centrala tele- och flygunderhållsorganisationens framtida utformning.

Utskottet har intet att erinra mot de allmänna riktlinjer för underhållsverksamheten som redovisats av departementschefen.

Med hänsyn till kraven på underhållsverksamheten från beredskapssynpunkt föreslås att de verkstäder som är förbandsbundna även i fortsättningen skall tillhöra förvaltningsorganisationen. Beredskapskravet bör även beaktas av fabriksverket vid planeringen av verksamheten i de verkstäder som inlemmas i verket, varvid uppkommande särskilda kostnader bör täckas i likhet med vad som nu gäller. Vad sålunda föreslagits biträder utskottet.

Överförande av centrala flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås till försvarets fabriksverk tillstyrkes.

Departementschefen bedömer på grundval av föreliggande beläggningsprognos att försvaret framdeles endast kommer att behöva två centrala flygverkstäder. Nedläggning av en verkstad anses ge möjlighet till ytterligare strukturrationalisering och dessutom direkta besparingar genom minskade lednings- och administrationskostnader. Utredningen hade stannat för att CVV borde avvecklas. Departementschefen biträder förslaget med hänsyn till dels nämnda verkstads storlek, dels att Västerås bedöms vara mindre känsligt från arbetsmarknadssynpunkt än Arboga och Malmslätt. Förhållandena på arbetsmarknaden kommer att få betydelse för den takt i vilken arbetsuppgifterna omfördelas. Departementschefen anser att en riktpunkt bör vara att i huvudsak avveckla CVV som flygverkstad under budgetåret 1970/71.

Utskottet vill erinra om att underhållsarbetet vid flygverkstäderna minskar alltmer i omfattning, vilket enligt vad som inhämtats kan hänföras dels

till flygmaterielens större slitstyrka, dels till rationaliseringen i verkstadsarbetet. Förutsättningar för att bibehålla tre verkstäder torde därför saknas. Även om vissa skäl kan finnas för motionärernas uppfattning att ett ställningstagande till frågan om nedläggande av CVV kan något anstå i avvaktan på ett fullständigare utredningsunderlag anser dock utskottet att uppskov med beslut skulle innebära en för personalen såväl i Västerås som Malmslätt fortsatt pressande osäkerhet. Utskottet tillstyrker därför departementschefens förslag men förutsätter att fabriksverkets undersökningar om möjligheten att till CVV förlägga annan verksamhet starkt forceras. Det är angeläget att positiva resultat uppnås snarast så att hänsyn därtill kan tas vid personalfrågornas lösning. Den långa avvecklingstiden torde dessutom underlätta ansträngningarna att komma till rätta med personalproblemen, vilket utskottet anser vara av stor vikt. Vad utskottet här anfört bör ges till känna för Kungl. Maj:t. Den nya ordningen torde som departementschefen framhållit kunna ge möjligheter till avsevärda vinster genom samordnad verkstadsdrift.

Utskottet vill i detta sammanhang även erinra om att fabriksverket tagit upp frågan om utökad civil produktion i sina verkstäder för att därigenom skapa bättre förutsättningar för större lönsamhet och ökad trygghet för de anställda. En samordnad och därmed specialiserad verkstadsdrift inom underhållsverksamheten synes därvid ge bättre möjligheter till kombination med civil produktion. Enligt vad utskottet inhämtat har 1966 års verkstadsutredning påbörjat undersökningar som syftar till en samlad bedömning av försvarets behov av teleunderhåll. Särskilda direktiv enligt motionärernas förslag kan inte anses påkallade. Utskottet biträder på anförda skäl departementschefens förslag till avveckling av CVV som flygverkstad och avstyrker motionerna I: 850 och II: 1099.

Utskottet har intet att erinra mot att krigsmaktens beställningar av underhållsarbeten hos fabriksverket regleras genom långsiktiga ramavtal som godkännes av Kungl. Maj:t.

Vad departementschefen i övrigt föreslagit godtager utskottet som hemställer

1. att riksdagen beslutar att de centrala flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås skall inlemmas i försvarets fabriksverk den 1 juli 1968,

2. att riksdagen

- a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 850 och II: 1099, såvitt nu är i fråga, godkänner att den centrala flygverkstaden i Västerås avvecklas och ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet i övrigt anfört,

- b) avslår motionerna I: 850 och II: 1099 i vad de avser uppdrag åt 1966 års verkstadsutredning att undersöka verksamheten vid AB Teleunderhåll,

3. att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna ramavtal för underhållsarbeten vid försvarets fabriksverk.

2) **Krigsmaktens lärlingsutbildning.** Kungl. Maj:t har (s. 16—22) *dels* berett riksdagen tillfälle att yttra sig med anledning av vad som anförts om principerna för organisationen av yrkesutbildningen vid krigsmakten och försvarets fabriksverk, *dels* föreslagit riksdagen att godkänna att nuvarande flygförvaltningens verkstadsskola i Västerås får utgå ur flygförvaltningens organisation.

Utskottet. Krigsmaktens lärlingsutredning har vid sin översyn av lärlingsutbildningen vid krigsmakten och till denna knutna industrier gett uttryck för den principiella uppfattningen att yrkesskoleutbildningen till alla delar bör anordnas på samma sätt som inom det allmänna skolväsendet och inordnas i dess organisation. Utskottet delar denna uppfattning.

Det bör, som departementschefen framhållit, ankomma på skolmyndigheterna och vederbörande myndigheter att närmare anpassa och utforma yrkesutbildningen vid de olika verkstäderna.

Departementschefen finner utredningens förslag till utbildning av flygmekaniker ändamålsenligt. Utbildningen bör i huvudsak bedrivas på det sätt skolöverstyrelsen föreslagit i sitt remissyttrande. Den bör anordnas vid nuvarande flygförvaltningens verkstadsskola i Västerås och dimensioneras så att ca 80 elever per år kan avsluta sådan utbildning. Verkstadsskolan i Västerås bör därvid utgå ur flygförvaltningens organisation och överlåtas till den lokala skolmyndigheten.

Förslagen tillstyrkes av utskottet som ej heller har något att erinra mot vad departementschefen anförut i fråga om kostnaderna för de olika skolorna.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anförut om principerna för organisationen av yrkesutbildningen vid krigsmakten och försvarets fabriksverk,

2. godkänner att nuvarande flygförvaltningens verkstadsskola i Västerås får utgå ur flygförvaltningens organisation.

3) **Kreditgaranti till Karlskronavarvet AB.** Kungl. Maj:t har (s. 22—36) föreslagit riksdagen att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp om 50 000 000 kr. för krediter till Karlskronavarvet Aktiebolag.

Omorganisationen av örlogsvarven 1960 (prop. 184, SU 206, rskr. 402) innebar bl. a. att marinverkstäderna organiserades som ett statligt bolag, vilket ansågs ge de bästa förutsättningarna för fortlöpande rationalisering

och effektiv drift och därmed full konkurrensförmåga. Omorganisationen var även ett led i strävandena att trygga sysselsättningen i östra Blekinge. Med hänsyn till beräknad minskning av de marina arbetsuppgifterna borde varvet driva industriell verksamhet med inriktning mot allmän mekanisk verkstadsproduktion.

Bolaget tillfördes ett kapital som skulle medge nödvändig modernisering av varvets anläggningar. Det har emellertid visat sig svårt att förverkliga målet om en ekonomiskt bärkraftig verksamhet. Det sammanlagda nettoresultatet under budgetåren 1961/67 uppgår till 1,3 milj. kr. efter bokförda avskrivningar.

Enligt bolagets mening kan detta hänföras till en otidsenlig anläggning, olämpligt uppbyggd organisation, ogynnsam sysselsättningsgrad samt ojämn och sjunkande orderingång från marinen som varit huvudavnämare. En omfattande upprustning och modernisering är därför en nödvändig förutsättning för på lång sikt lönsam verksamhet. De minskade beställningarna från marinen bör kompenseras genom ökad civil produktion. Detta nödvändiggör ett omfattande arbete för produktutveckling. Bolaget har lagt fram ett investeringsprogram som beräknas kosta 70 milj. kr. Härav belöper 55 milj. kr. på maskiner och anläggningar och 15 milj. kr. på produktutveckling och metodförbättring m. m.

Utskottet anser i likhet med departementschefen att de överväganden, som låg till grund för beslutet om att ombilda marinverkstäderna i Karlskrona till aktiebolag, fortfarande bör gälla. Sålunda bjuder inte bara militära förhållanden utan även statens företagaransvar gentemot de anställda och berörda kommuner att verksamheten vid varvet fortsätter.

Förutsättningen för fortsatt drift bör vara att den kan göras lönsam. *Utskottet* anser i likhet med departementschefen att bolaget bör ges möjligheter till modernisering av produktionsapparaten och till produktutveckling för att genom civilproduktion kompensera den väntade minskningen i de marina beställningarna. Samarbetet med Kockums Mekaniska Verkstads AB bör såsom departementschefen framhållit härvid vara till fördel.

Utskottet vill understryka vikten av att föreslagna åtgärder blir föremål för noggranna kalkyler och ingående överväganden. Mot angivna lönsamhetskriterier har *utskottet* ingen erinran.

Departementschefens förslag till omfattning och form för stödet till bolaget tillstyrkes.

Utskottet som ej har något att erinra mot vad i övrigt anförts hemställer att riksdagen bemyndigar fullmäktige i riksgäldskontoret att ikläda staten garanti intill ett belopp av 50 000 000 kr. för krediter till Karlskronavarvet Aktiebolag.

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

4) **Arméstaben.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 1—B 2, s. 39—41) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Arméstaben: Avlöningar* ett förslagsanslag av 13 400 000 kr.,

2. till *Arméstaben: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2 470 000 kr.

5) **Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt B 3, s. 41—47) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 443 000 000 kr.

6) **Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.** Kungl. Maj:t, som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (punkt B 4, s. 47) föreslagit riksdagen att till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 118 400 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 104 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 499 av herrar *Svanström* och *Nils-Eric Gustafsson* och II: 565 av herr *Johansson* i Växjö *m. fl.* vari hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t föranstalta om utredning ang. införande av fria resor för värnpliktiga;

dels de likalydande motionerna I: 854 av herrar *Nyman* och *Fälldin* och II: 1107 av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Nihlfors* vari hemställts att riksdagen beslutar

1. att gällande bestämmelser i värnpliktsavlöningskungörelsen ändras så att penningbidraget till de värnpliktiga höjs med en krona för dag fr. o. m. den 1 januari 1969,

att utbildningspremierna till värnpliktiga, som befälsutbildas, höjs på sätt som framgår av motionerna, och

att antalet fria ledighetsresor till hemorten för de värnpliktiga fördubblas fr. o. m. den 1 juli 1968 i förhållande till det nuvarande, samt

2. att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning

dels angående indexreglering av de värnpliktigas penningbidrag och premie samt vissa sociala förmåner såsom t. ex. familjepenningen,

dels angående frågan om utökat antal fria resor m. m. samt reserabattförmåner;

dels de likalydande motionerna I: 855 av herrar *Nyman* och *Fälldin* och II: 1108 av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Nihlfors* vari hemställt, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga anslå ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 9 400 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 127 800 000 kr.;

dels motionen II: 564 av herr *Jansson m. fl.* vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av de värnpliktigas ekonomiska och sociala förmåner

att dagpenningen för värnpliktig höjes till åtta kronor och att dessutom två kronor per dag avsättes till utryckningspremie, samt

att antalet fria resor fördubblas och att möjligheten till viss bilersättning prövas; dock så att utnyttjandet av allmänna trafikmedel gynnas.

Utskottet. I förenämnda motioner har framställts förslag dels om förbättring i olika avseenden av de värnpliktigas förmåner, dels om utredning av vissa förmånsfrågor. Förslagen berör anslaget Avlöningar m. m. till värnpliktiga för armén, marinen och flygvapnet samt anslaget Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.

Utskottet redovisar under förevarande punkt sitt ställningstagande till de olika förslagen.

Av försvarsutredningens betänkande framgår att dessa frågor varit föremål för behandling av utredningen, som ansett det naturligt att de värnpliktigas förmåner från tid till annan omprövas med hänsyn till prisutvecklingen och den allmänna standardutvecklingen. Utskottet delar denna uppfattning och vill liksom utredningen erinra om att betydande förbättringar av vissa av värnpliktsförmånerna, nämligen penningbidrag, premier, utryckningsbidrag och familjepenning har skett så sent som fr. o. m. den 1 juli 1967. Kostnaden härför beräknas till ca 55 milj. kr. för år vid normal omfattning av repetitionsutbildningen. Utskottet vill liksom utredningen även hänvisa till att det tillgängliga ekonomiska utrymmet för kostnadskrävande åtgärder särskilt för de närmaste åren är litet. Under den kommande 4-årsperioden har emellertid i de föreslagna ramarna beräknats medel som kan tagas i anspråk t. ex. för förmånsförbättringar. Några sådana medel har dock inte kunnat inrymmas för budgetåret 1968/69.

Departementschefen har för nästa budgetår räknat med viss ändring av reglerna för reseersättning vid inställelse till mobiliseringsövning och avser att förelägga Kungl. Maj:t förslag i ämnet.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att försvarets civilförvalt-

ning i samråd med överbefälhavaren redovisat vissa utredningar om de värnpliktigas fria resor och därvid föreslagit vissa förbättringar. Ett system med obegränsat antal resor till valfri ort skulle enligt ämbetsverket medföra avsevärt ökade kostnader för fjärde huvudtiteln. Enligt vad utskottet erfarit pågår inom försvarsdepartementet överväganden i vad mån det är lämpligt eller ekonomiskt möjligt att ordna vissa resor för värnpliktiga bl. a. till Norrland eller Gotland genom användning av flygvapnets transporttjänst eller charterflyg.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet sig inte böra tillstyrka att medel för nästa budgetår anvisas för i motionerna I: 854 och II: 1107 samt II: 564 angivna ändamål.

Med hänsyn till föreliggande förhållanden har försvarsutredningen ansett att de värnpliktigas förmånsfrågor prövas successivt under den förestående 4-årsperioden allteftersom det blir anledning att definitivt taga ställning till olika åtgärder. Utskottet förutsätter att i samband därmed den i motionerna I: 854 och II: 1107 berörda frågan om indexreglering av de värnpliktigas penningbidrag och premier samt vissa sociala förmåner blir föremål för prövning.

Detsamma gäller de i nämnda motioner och motionerna I: 499 och II: 565 samt II: 564 berörda frågorna om vissa reseförmåner för de värnpliktiga.

I vad avser anslagsberäkningen tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker motionerna I: 855 och II: 1108 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 854 och II: 1107 i vad de avser höjda penningbidrag och höjda utbildningspremier samt motionen II: 564 i vad den avser höjda penningbidrag,
2. att riksdagen avslår motionen II: 564 i vad den avser höjning av utryckningspremien,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 854 och II: 1107 samt II: 564 i vad de avser fördubbling av antalet fria ledighetsresor till hemorten för de värnpliktiga,
4. att riksdagen avslår motionerna I: 854 och II: 1107 i vad de avser utredning angående indexreglering av de värnpliktigas penningbidrag och premier samt vissa sociala förmåner,
5. att riksdagen avslår motionerna I: 499 och II: 565, I: 854 och II: 1107 samt II: 564, de tre sistnämnda i vad de avser utredning om införande av vissa reseförmåner för de värnpliktiga,
6. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för

budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 118 400 000 kr.

7) **Armén: Övningar m. m. Underhåll av tygmateriel m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna B 15, B 28, s. 47—50) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Armén: Övningar m. m.* ett reservationsanslag av 77 000 000 kr.,

2. till *Underhåll av tygmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 86 000 000 kr.

8) **Marinstaben: Avlöningar m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 1—C 3, s. 50—55) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Marinstaben: Avlöningar* ett förslagsanslag av 11 300 000 kr.,

2. till *Marinstaben: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2 100 000 kr.,

3. till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* ett förslagsanslag av 176 000 000 kr.

9) **Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.** Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (punkt C 4, s. 55) föreslagit riksdagen att till Avlöningar m. m. till värnpliktiga för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 22 400 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 21 300 000 kr.

I de förenämnda likalydande motionerna I: 855 av herrar *Nyman* och *Fälldin* och II: 1108 av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Nihlfors* har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga anslå ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 700 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 24 100 000 kr.,

Utskottet. Under hänvisning till vad som anförts under punkten 6 tillstyrker utskottet departementschefens förslag och avstyrker motionerna I: 855 och II: 1108 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 22 400 000 kr.

10) **Marinen: Övningar m. m. Underhåll av fartyg m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna C 14, C 24, s. 56—58) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Marinen: Övningar m. m.* ett reservationsanslag av 29 300 000 kr.,
2. till *Underhåll av fartyg m. m.* ett reservationsanslag av 79 500 000 kr.

11) **Flygstaben.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 1—D 2, s. 58—60) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Flygstaben: Avlöningar* ett förslagsanslag av 14 490 000 kr.,
2. till *Flygstaben: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 235 000 kr.

12) **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.** Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (punkt D 3, s. 60—89) föreslagit riksdagen att *dels* besluta om nedläggning av Göta och Södertörns flygflottiljer i enlighet med vad som föreslagits i statsrådsprotokollet, *dels* till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 205 000 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 184 000 000 kr.

I 1967 års statsverksproposition (bil. 6, s. 16) anmäldes att vissa begränsningar skulle bli nödvändiga i flygvapnets organisation med hänsyn till utvecklingen av försvarskostnaderna. Det kunde härvid bli fråga om såväl indragning av fredsförband som reduceringar eller förändringar av krigsorganisationen. Även med en fortsatt utveckling av försvarskostnaderna enligt 1963 års försvarsbeslut skulle det bli nödvändigt att lägga ner minst två flygflottiljer. Vilka flygflottiljer som skulle läggas ner och tidpunkten härför skulle närmare utredas. Förslag om nedläggning av Göta flygflottilj, Göteborg (F 9) och Södertörns flygflottilj, Tullinge (F 18) har nu lagts fram av fredsorganisationsutredningen. Utredningen har därutöver lagt fram vissa förslag rörande indragning av Roslagens flygkår, Hågernäs (F 2).

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 853 av herr *Holmberg m. fl.* och II: 1106

av herr *Bohman m. fl.* vari hemställt att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 109 om nedläggning av Södertörns flygflottilj, dels motionen II: 1102 av herr *Ståhl* vari hemställt

att riksdagen måtte begära att frågan om indragning av Södertörns flygflottilj blir föremål för förnyad utredning,

att förslag om indragning av ytterligare en flottilj utöver Göta flygflottilj måtte framläggas i samband med de förslag till fredsorganisatoriska förändringar inom flygvapnet som kan bli en följd av beslut vid årets riksdag om försvarets fortsatta inriktning samt

att riksdagen icke nu fattar beslut om nedläggningen av Södertörns flygflottilj,

dels motionen II: 1103 av herr *Wennerfors m. fl.* vari hemställt att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 109 i vad avser förslaget om nedläggning av Södertörns flygflottilj.

Utskottet har ingenting att erinra mot departementschefens beräkningar av medelsbehov och tjänster.

I propositionen har framlagts förslag till indragning av två flygflottiljer, F 9 och F 18. Chefen för flygvapnet hade efter vakantsättning av ett antal jaktdivisioner föreslagit överbefälhavaren att dessa flottiljer skulle dras in. Fredsorganisationsutredningen har efter sina överväganden om förbandsindragningar vid flygvapnet föreslagit indragning av samma förband. Utredningen har dessutom föreslagit beslut om nedläggning av F 2.

Nedläggningen av Göta flygflottilj i enlighet med riktlinjer som angetts av departementschefen kan utskottet biträda.

I frågan om indragning av ytterligare en flygflottilj må följande framhållas.

Enligt fredsorganisationsutredningens bedömning borde en reducering av antalet jaktflottiljer i norra och södra Sverige stå utanför diskussion så länge det gällde indragning av två flottiljer. Utredningen föreslog efter en granskning av olika tänkbara alternativ indragning av F 18. Detta bedömdes medföra mindre besvärande militära, ekonomiska och organisatoriska konsekvenser än indragning av annan flottilj. Med hänsyn till personalproblem m. m. borde avvecklingen ske omkring 1970—1971. Anläggningen vid Tullinge borde behållas i försvarets ägo, och utredningen skulle senare lämna förslag om användningen. Utredningen berörde även verksamheten vid F 2 och F 8 (Svea flygkår, Barkarby) och konstaterade att huvuddelen av organisationsenheterna vid sistnämnda förband utan större olägenheter kunde flyttas till Tullinge.

Departementschefen anser att underlag finns för ett beslut om avveckling av F 18 som jaktflottilj och föreslår att flottiljens flygande divisioner och baskompanier dras in i huvudsak i den takt som utredningen föreslagit. Före ställningstagande till avveckling av flottiljadministrationen vid F 18 och

nedläggning av F 2 bör fullständiga förslag föreligga från fredsorganisationsutredningen dels om organisationen av flygvapnets förband inom stockholmsområdet, dels om flygvapnets skolorganisation.

I de förenämnda motionerna har bl. a. framhållits betydelsen av F 18:s bibehållande för försvaret av stockholmsområdet. Möjligheterna att upprätthålla incident- och kuppberedskapen inom östra Mellansverige skulle eljest komma att minska. Man framhåller att indragningen innebär en allvarlig försvagning av luftförsvaret och får genomgripande återverkningar inom en stor del av krigsorganisationen. Beslutet om nedläggning bör kunna förskjutas något år framåt i tiden. De fredsorganisatoriska förändringarna inom flygvapnet bör utredas i ett sammanhang och därefter föreläggas riksdagen.

Utskottet vill emellertid erinra om att en indragning av ytterligare en flygflottilj skulle vara motiverad även med en utveckling av försvarskostnaderna enligt 1963 års försvarsbeslut. Vidare har enligt vad utskottet erfarit den tekniska utvecklingen medfört att driftsäkerheten hos flygplanen blivit större och att kravet på tid för översyn och reparation har kunnat reduceras. Samtidigt har stridseffekten ökat. Ett mindre antal plan än tidigare torde därför erfordras för erhållande av samma stridseffekt. Den reduktion av organisationen som blivit nödvändig och möjlig torde av ekonomiska skäl böra genomföras så snart som möjligt. För personalens del synes det angeläget att bestämda besked om den framtida utvecklingen kan lämnas i god tid. Det synes sålunda tveksamt om ett uppskov med beslutet om indragning verkligen skulle gagna försvaret eller personalen. Utskottet tillstyrker departementschefens förslag och avstyrker alltså motionerna I: 853 och II: 1106 samt II: 1102 och II: 1103.

Utskottet noterar med tillfredsställelse de åtgärder som kommer att vidtas för att underlätta omställningen för personalen.

Vad departementschefen i här inte berörda delar anfört föranleder ingen utskottets erinran.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beslutar om nedläggning av Göta flygflottilj i enlighet med vad som föreslagits i statsrådsprotokollet,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 853 och II: 1106 samt II: 1102 och II: 1103 beslutar om nedläggning av Södertörns flygflottilj i enlighet med vad som föreslagits i statsrådsprotokollet,

3. att riksdagen till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 205 000 000 kr.

13) **Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.** Kungl. Maj:t, som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (punkt D 4, s. 89) föreslagit riksdagen att till Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 17 800 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 19 000 000 kr.

I de förenämnda likalydande motionerna I: 855 av herrar *Nyman* och *Fälldin* och II: 1108 av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Nihlfors* har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga anslå ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 1 400 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 19 200 000 kr.

Utskottet. Under hänvisning till vad som anförts under punkten 6 tillstyrker utskottet departementschefens förslag och avstyrker motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bitall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 17 800 000 kr.

14) **Flygvapnet: Övningar m. m. Drift och underhåll av flygmateriel m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna D 15, D 24, s. 90—93) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Flygvapnet: Övningar m. m.* ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,

2. till *Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* ett reservationsanslag av 280 000 000 kr.

15) **Försvarsstaben: Avlöningar m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna E 1, E 3, E 7—E 8, E 13, s. 93—99) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Försvarsstaben: Avlöningar* ett förslagsanslag av 14 780 000 kr.,

2. till *Försvarsstaben: Omkostnader* ett förslagsanslag av 2 610 000 kr.,

3. till *Militärområdesstaber: Avlöningar* ett förslagsanslag av 21 175 000 kr.,

4. till *Militärområdesstaber: Omkostnader* ett förslags-

anslag av 11 800 000 kr.,

5. till *Förband med särskild budget* ett förslagsanslag av 1 000 kr.

16) **Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt G 3, s. 99—100) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget får läggas ut beställningar av materiel för försvarets forskningsanstalts verksamhet inom en kostnadsram av 6 000 000 kr.,

2. till *Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 47 500 000 kr.

17) **Försvarets radioanstalt.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna G 4—G 6, s. 101) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Försvarets radioanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 20 525 000 kr.,

2. till *Försvarets radioanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 5 245 000 kr.,

3. till *Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel* ett reservationsanslag av 7 000 000 kr.

18) **Signalskyddsmateriel.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt J 7, s. 101—102) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Signalskyddsmateriel* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 2 335 000 kr.

19) **Familjebidrag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt L 1, s. 102—103) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Familjebidrag* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 67 000 000 kr.

20) **Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.** Kungl. Maj:t, som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (punkt L 4, s. 103)

föreslagit riksdagen att till Reseersättningar för värnpliktiga m. fl. för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 17 600 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 14 800 000 kr.

I de förenämnda likalydande motionerna I: 855 av herrar *Nyman* och *Fälldin* och II: 1108 av herrar *Eliasson* i Sundborn och *Nihlfors* har hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte till Reseersättningar till värnpliktiga m. fl. anslå ett i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag med 8 000 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 25 600 000 kr.

Utskottet. Under hänvisning till vad som anförts under punkten 6 tillstyrker utskottet departementschefens förslag och avstyrker motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 17 600 000 kr.

21) **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt L 9, s. 103—104) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 17 000 000 kr.

22) **Flygtekniska försöksanstalten.** Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel till avlöningar, omkostnader och utrustning för flygtekniska försöksanstalten har (litt M, s. 104—138) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de riktlinjer för flygtekniska försöksanstaltens verksamhet som angetts i statsrådsprotokollet, *dels* till Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 10 300 000 kr., *dels* till Bidrag till flygteknisk forskning för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

Anslagen till avlöningar, omkostnader och utrustning för flygtekniska försöksanstalten är i gällande riksstat uppförda med sammanlagt 10 300 000 kr.

Utskottet anser det betydelsefullt att teknisk-vetenskaplig forskning och utveckling kan bedrivas inom områden som är viktiga för totalförsvaret. Verksamheten vid FFA, där huvuddelen av landets flygtekniska forskning

och provning utföres, är av betydelse för upprätthållande av vår tekniska beredskap inom området och en av förutsättningarna för bibehållen valfrihet inför den framtida flygplan- och robotutvecklingen. Den är därjämte av betydelse för prognoser och bedömning av den internationella utvecklingen på längre sikt. Det bör därför vara väsentligt att den nuvarande kompetensen i stort sett bibehålles vid FFA. Departementschefens förslag att FFA kvarstår som en självständig myndighet med huvudsaklig uppgift att mot ersättning bedriva flygteknisk försöks- och forskningsverksamhet tillstyrkes.

Vad som anförts i fråga om finansiering, taxor, anslagskonstruktion och anslag vid FFA kan utskottet biträda.

Utskottet har inte något att erinra mot vad departementschefen i övrigt anfört och hemställer

att riksdagen

1. godkänner de riktlinjer för flygtekniska försöksanstaltens verksamhet som angetts i statsrådsprotokollet,

2. till *Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 10 300 000 kr.,

3. till *Bidrag till flygteknisk forskning* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

23) **Statens civilförvarsskolor: Avlöningar m. fl. anslag.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkterna N 3—N 5, s. 138—142) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Statens civilförvarsskolor: Avlöningar* ett förslagsanslag av 5 660 000 kr.,

2. till *Statens civilförvarsskolor: Omkostnader* ett förslagsanslag av 3 880 000 kr.,

3. till *Avlöningar till civilförvarspiktiga m.m.* ett förslagsanslag av 7 900 000 kr.

24) **Vissa kostnader för civilförvarsutbildning m. m.** Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (punkt N 6, s. 142—144) föreslagit riksdagen att till Vissa kostnader för civilförvarsutbildning m. m. för budgetåret 1968/69 anvisa ett förslagsanslag av 10 161 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 9 223 000 kr.

I motionen II: 1104 av herr *Werbros* har hemställts att riksdagen måtte besluta

att bidrag till självskyddsutbildningen måtte utgå med 800 000 kr. för budgetåret 1968/69,

att hemställa hos Kungl. Maj:t om utredning beträffande formerna för genomförande av utbildning i personligt skydd inom ramen för självskyddsutbildning,

att anslagsposten »Lokal utbildning och övningsverksamhet», delpost »Lokala övningar i länen» måtte utgå med 3 444 000 kr.,

att bemyndiga Kungl. Maj:t att arvodesanställa erforderliga övningsledare för övningarnas bedrivande i civilförsvarsstyrelsens regi, samt

att bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de ändringar i författningar som kan bli nödvändiga för att överföra ansvaret för övningsverksamheten från länsstyrelserna till civilförsvarsstyrelsen.

Av anslaget är för innevarande budgetår ett belopp av 1 800 000 kr. avsatt till bidrag till självskyddsutbildning och 2 444 000 kr. till lokala övningar i länen. Departementschefen har för budgetåret 1968/69 räknat med oförändrade belopp för båda delposterna.

Utskottet. I den förenämnda motionen har framhållits bl. a. att självskyddsutbildningen, som bedrivs av frivilliga organisationer, i stor utsträckning icke når de personer för vilka den främst är avsedd, att utbildningen till stor del är riktad till skolungdom samt att utbildningen med fördel skulle kunna ske via TV och därigenom bli ca 1 milj. kr. billigare. Sistnämnda belopp bör enligt motionären användas för att förstärka anslaget till övningar i länen.

Det är givetvis betydelsefullt att utbildningen i självskydd når de grupper den i första hand är avsedd för.

Enligt vad utskottet inhämtat anges i de särskilda föreskrifter om självskyddsutbildningen som civilförsvarsstyrelsen årligen utfärdar bl. a. att tyngdpunkten bör läggas på särskilt angivna civilförsvarsområden, vilket innevarande budgetår innebär de ur utrymningssynpunkt viktigaste städerna. Under åren 1961/62—1966/67 har 375 297 personer inom ur utrymningssynpunkt viktigare områden genomgått kurs i personligt skydd. Sammanlagt har kursverksamheten nämnda tid omfattat 593 000 deltagare. Särskilda ansträngningar har gjorts av Sveriges civilförsvarsförbund för att i större utsträckning nå kvinnorna. Inom civilförsvarsförbundets ledning har skapats ett kvinnoutskott med representanter för fackliga, politiska och andra ideella kvinnoorganisationer. En uppmaning den 30 augusti 1967 från kvinnoutskottet till de olika organisationerna om större anslutning av kvinnor till kursen i personligt skydd har enligt civilförsvarsförbundet fått mycket gott gensvar.

Enligt uppgift från civilförsvarsstyrelsen har antalet grundskolelever som deltagit i kursen i personligt skydd under budgetåren 1964/65—1966/67 utgjort genomsnittligt ca 36,5 % av totala antalet kursdeltagare.

I anslutning till den överarbetning av läroplanen för grundskolan, som pågår inom skolöverstyrelsen, har civilförsvarfsförbundet i samråd med civilförsvarfsstyrelsen tagit upp frågan med skolöverstyrelsen om att i läroplanens schema lägga in samtliga tre kurser i självskydd. Därmed skulle alltså den nuvarande undervisningen i brandförsvår och olycksfallsvård inte längre utgöra ett s. k. cirkulärämne utan tillsammans med kursen i personligt skydd läggas in i läroplanen. Skolöverstyrelsen har enligt civilförsvarfsförbundet ställt sig positiv till frågan och tillkännagivit som sin avsikt att lägga in det kunskapsstoff, som ingår i självskyddsutbildningen, i de skolämnena till vilka kunskapsstoffet lämpligen kan anslutas. Det innebär i fråga om det personliga skyddet att den del som behandlar utrymnings- och inkvarteringsplanläggningen samt skyddsrum och larmsignaler skall hänföras till ämnet samhällskunskap. De delar som behandlar de s. k. ABC-stridsmedlen och skyddet mot dessa skulle hänföras till ämnena fysik och kemi.

Utskottet anser det tillfredsställande att även skolungdomen beredes möjlighet att genomgå självskyddsutbildning men förutsätter att fortsatta ansträngningar görs att i ökad utsträckning få med kvinnorna och män över värnpliktsåldern.

I fråga om möjligheten att använda TV anser civilförsvarfsstyrelsen att detta är orealistiskt för den del av utbildningen vari ingår information som i stor utsträckning anknyter till lokala förhållanden. I andra delar av utbildningen skulle TV säkerligen kunna göra en värdefull insats. Enligt vad utskottet inhämtat anser TV:s programledning att man endast under speciella förhållanden — t. ex. en skärpt utrikespolitisk situation — bör åtaga sig denna uppgift.

I fråga om den lokala övningsverksamheten vill utskottet erinra om att civilförsvarfsstyrelsen tilldelats medel för anställning av övningsledare som skall biträda länsstyrelserna i denna verksamhet. Enligt vad utskottet inhämtat anställdes tre övningsledare och sex biträdande övningsledare i slutet av 1967. Övningsledningsgrupperna har hittills genomgått utbildning och planlagt vissa övningar, som avses utföras i länen. De första övningarna sker under maj månad. Med hänsyn till att man ännu inte erhållit något prov på hur organisationen med ovan nämnda övningsledningsgrupper utfaller synes det inte lämpligt att i dagens läge anställa ytterligare övningsledare.

Länsstyrelserna svarar för civilförsvarets lokala enheter både vad beträffar utbildning, övning och mobilisering. Att frånta mobiliseringsmyndigheten ansvaret för övningsverksamheten synes ej vara lämpligt.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen II: 1104.

Utskottet som ej har något att erinra mot departementschefens förslag under förevarande anslag hemställer

att riksdagen

1. avslår motionen II: 1104,
2. till *Vissa kostnader för civilförsvarsutbildning m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 10 161 000 kr.

25) **Bidrag till byggande av skyddsrum.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt N 11, s. 144—146) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att statsbidrag utgår för anordnande av skyddsrum inom en kostnadsram av 19 000 000 kr.,
2. till *Bidrag till byggande av skyddsrum* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 19 000 000 kr.

26) **Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (punkt N 13, s. 147) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen

1. bemyndigar Kungl. Maj:t att medge att bidrag utgår till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål inom en kostnadsram av 4 000 000 kr.,
2. till *Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål* för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

27) **Signalskyddsmateriel för civila myndigheter.** Kungl. Maj:t, som i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkterna N 14—N 15, s. 149) beräknat medel för Viss sambandsverksamhet och Anskaffning av viss sambandsmateriel, har (punkt N 14, s. 148) föreslagit riksdagen att till Signalskyddsmateriel för civila myndigheter för budgetåret 1968/69 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

Anslagen till Viss sambandsverksamhet och Anskaffning av viss sambandsmateriel är i gällande riksstat uppförda med sammanlagt 3 335 000 kr.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag. Det synes önskvärt att ledningsorganet med hänsyn till sin verksamhet erhåller en så självständig ställning som möjligt.

Utskottet hemställer

att riksdagen till *Signalskyddsmateriel för civila myn-*

digheter för budgetåret 1968/69 anvisar ett reservationsanslag av 600 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Försvarets fabriksverk

28) **Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk.** Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (s. 149—166) föreslagit riksdagen att *dels* under försvarets fabriksverks fond för budgetåret 1968/69 anvisa a) till Byggnader och utrustning för försvarets fabriksverk ett investeringsanslag av 59 100 000 kr., b) till Ytterligare rörelsekapital för försvarets fabriksverk ett investeringsanslag av 20 000 000 kr., *dels* medge att försvarets fabriksverk får, efter beslut av Kungl. Maj:t, disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 70 000 000 kr.

Vid bifall till förslaget om att överflytta flygverkstäderna i Malmslätt och Västerås till fabriksverket kommer verket att ha ca 8 500 anställda den 1 juli 1968 och en omsättning som för budgetåret 1968/69 beräknas till ca 425 milj. kr. Verksamheten vid fabriksverket, som innan flygverkstaden i Arboga fördes över till verket nästan helt var inriktad på nytillverkning och processindustriell verksamhet (tvätterierna), kommer efter den föreslagna omorganisationen att till stor del därjämte vara inriktad på underhåll.

Fabriksverkets verksamhet har gett ett något sämre resultat för budgetåret 1966/67 än för budgetåret dessförinnan. Verksamheten för budgetåret 1966/67 gav sålunda ett nettoöverskott på 12,7 milj. kr. mot 18,7 milj. kr. för budgetåret 1965/66, vilket är en minskning med 32 %. Orsak till den försämrade räntabiliteten är enligt fabriksverket de minskade svenska och utländska beställningarna av försvarsmateriel och svårigheterna att utnyttja den överkapacitet som blivit följdén därav. Fabriksverket anser inte att försämringen kan betecknas som tillfällig utan bedömer att fabriksverket i likhet med många andra svenska verkstadsföretag får under en överskådlig framtid räkna med svårigheter att nå lönsamhet. I detta sammanhang bör enligt fabriksverket hänsyn tas till överkapaciteten vid de flygverkstäder som enligt förslaget skall föras över till fabriksverket. Mot bakgrunden av dessa omständigheter anser fabriksverket det angeläget att verksamheten i större utsträckning inriktas mot tillverkning av civila produkter.

Fabriksverket har med utgångspunkt i dessa överväganden föreslagit ett investeringsprogram, där investeringarna för produktion av försvars-

materiel i huvudsak endast innebär fullföljande av tidigare fattade beslut. Föreslagna investeringar för nya ändamål gäller endast den civila sektorn inom fabriksverket.

För nästa budgetår har fabriksverket föreslagit ett investeringsprogram med en medelsförbrukning av 58,4 milj. kr. Detta innebär en ökning med 22,9 milj. kr. i förhållande till investeringsramen för innevarande budgetår. Av den föreslagna investeringsramen hänför sig emellertid 24 milj. kr. till investeringar av speciell karaktär. Sålunda föreslås 15 milj. kr. till anskaffning av persedlar för tvätterierna, 5 milj. kr. till maskinanskaffning vid flygverkstäderna i Arboga och Malmslätt samt 500 000 kr. till vissa mindre byggnadsarbeten vid verkstaden i Malmslätt.

Utskottet. Vad gäller frågan om anskaffning av persedlar för sambruk mellan landstingets sjukhus och fabriksverket biträder utskottet departementschefens förslag.

Ökad anskaffning av maskiner för civil tillverkning finner utskottet ändamålsenlig. Därigenom kan fabriksverket, som departementschefen framhållit, tillvarata möjligheterna att utjämna sysselsättningen vid verket. En förbättrad lönsamhet och ökad trygghet i anställningen bör därigenom kunna åstadkommas. Förslaget om medel för ändamålet tillstyrkes.

Utskottet har ingenting att erinra mot beräkningen av medel för investeringar vid verkstäderna i Arboga och Malmslätt.

För ersättningsanskaffning av maskiner har departementschefen tillstyrkt fabriksverkets förslag om anvisning av 9,6 milj. kr. Beloppet har framräknats på grundval av maskinernas återanskaffningsvärde. Avskrivningarna inom fabriksverkets fond beräknas däremot på anskaffningsvärdet. Det borde övervägas att fabriksverket i likhet med affärsverken beräknade avskrivningarna på återanskaffningsvärdet. Med hänsyn till pågående utredning angående redovisningssystemet vill departementschefen inte nu förorda ändrade avskrivningsregler. Fabriksverket bör dock för nästa budgetår inbetala 2 milj. kr. i vinst utöver fastställt förräntningskrav.

Utskottet biträder departementschefens förslag till ersättningsanskaffning av maskiner och ökad inbetalning av medel. Sistnämnda inleverans av medel synes dock böra behandlas som en ökad avskrivning. Avskrivningarna bör även i fortsättningen skönsmässigt bringas upp till ekonomiskt lämplig nivå så länge tillfredsställande redovisningssystem ej fastställts.

Förslagen till rörelsemedel för fabriksverket tillstyrkes.

Vad departementschefen i övrigt anfört föranleder ingen erinran.

Utskottet hemställer

att riksdagen

1. under försvarets fabriksverks fond för budgetåret 1968/69 anvisar

a) till *Byggnader och utrustning för försvarets fabriks-*

verk ett investeringsanslag av 59 100 000 kr.,

b) till *Ytterligare rörelsekapital för försvarets fabriksverk* ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.,

2. medger, att försvarets fabriksverk får, efter beslut av Kungl. Maj:t, disponera en rörlig kredit i riksgäldskontoret av högst 70 000 000 kr.,

3. ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört beträffande vissa inlevererade medel.

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

29) **Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 166—168) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Kasernbyggnaders delfond

30) **Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål.** Kungl. Maj:t som i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet har (s. 168—172) föreslagit riksdagen att till Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål för budgetåret 1968/69 anvisa ett investeringsanslag av 889 000 kr.

Anslaget är i gällande riksstat uppfört med 1 000 kr.

Utskottet har inte något att erinra mot anslagsberäkningen. Liksom beträffande övriga investeringsanslag bör Kungl. Maj:t även nästa budgetår äga att inom ramen för det anvisade anslaget och sedan huvudhandlingar prövats av Kungl. Maj:t besluta om de i investeringsplanen upptagna objekten skall genomföras. Medel bör vidare få tagas i anspråk för andra objekt där byggnadskostnaderna beräknas understiga 300 000 kr.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 889 000 kr.

31) **Vissa kostnader för fortifikationsförvaltningens förvaltningsbyggnad.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 173) och under erinran om

att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Vissa kostnader för fortifikationsförvaltningens förvaltningsbyggnad* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 5 600 000 kr.

32) **Byggnadsarbeten för armén.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 173—183) och under erinran om dels att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet, dels vad utskottet anfört under punkten 30 hemställer utskottet

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

33) **Byggnadsarbeten för marinen.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 183—189) och under erinran om dels att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet, dels vad utskottet anfört under punkten 30 hemställer utskottet

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

34) **Byggnadsarbeten för flygvapnet.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 189—194) och under erinran om dels att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet, dels vad utskottet anfört under punkten 30 hemställer utskottet

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 1 000 kr.

35) **Nybyggnad av kasernetablisement m. m. för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 195—199) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Nybyggnad av kasernetablisement m. m. för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 38 000 000 kr.

36) **Markförvärv för övningsfält m. m.** Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 200—214) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen

1. medger, att I 16:s och F 14:s övnings- och skjutfält vid Nyårsåsen, P 7:s skjutfält vid Kabusa, Prästtomta skjutfält, marinens övningsområde vid Rosenholm och handövningsfältet för I 20 och K 4 får utvidgas samt att ett nytt övnings- och skjutfält för sistnämnda två förband får an-

skaffas, allt i enlighet med vad som angetts i statsrådsprotokollet,

2. till *Markförvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 16 871 000 kr.

37) *Vissa kostnader för markförvärv.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 214—215) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet hemställer utskottet

att riksdagen till *Vissa kostnader för markförvärv* för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

Befästningars delfond

38) *Befästningsarbeten för gemensamma ändamål m. fl. anslag.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 215—233) och under erinran om att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för nedan nämnda ändamål hemställer utskottet

att riksdagen för budgetåret 1968/69 anvisar

1. till *Befästningsarbeten för gemensamma ändamål* ett investeringsanslag av 2 103 000 kr.,

2. till *Befästningsarbeten för armén* ett investeringsanslag av 13 020 000 kr.,

3. till *Befästningsarbeten för marinen* ett investeringsanslag av 18 764 000 kr.,

4. till *Befästningsarbeten för flygvapnet* ett investeringsanslag av 1 000 kr.,

5. till *Flygfältsarbeten m. m.* ett investeringsanslag av 1 000 kr.,

6. till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)* ett investeringsanslag av 20 700 000 kr.,

7. till *Markförvärv för befästningar* ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Försvarets forskningsanstalts delfond

39) *Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt.* Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag (s. 233—236) och under erinran om dels att Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6) beräknat medel för ändamålet, dels vad utskottet anfört under punkten 30 hemställer utskottet

att riksdagen till *Byggnadsarbeten för försvarets forsk-*

ningsanstalt för budgetåret 1968/69 anvisar ett investeringsanlag av 2 657 000 kr.

Stockholm den 16 maj 1968

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström (s), Birger Andersson (s), Virgin (h), Ivar Johansson (cp), Rikard Svensson (s), fru Wallentheim (s), herrar Kaijser (h), Nyman (fp), Mårtensson (s), Bengt Gustavsson (s), Herbert Larsson (s), Rönnberg (s), Wallmark (h), Thorsten Larsson (cp) och Dahlén (fp) samt

från andra kammaren: herrar Blidfors (s), Ståhl (fp), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Nihlfors (fp), Turesson (h), fröken Olsson (s), herrar Lindholm (s), Gustafsson i Uddevalla (s), Antonsson (cp), Fagerlund (s), Ullsten (fp), Gustavsson i Ängelholm (s) och Petersson (h).

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Samordning av försvarets verkstadsresurser) av herr Nyman (fp).

2) vid *punkten 6* (Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga)

a) beträffande penningbidrag, utbildningspremier och uttryckningspremier av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nyman* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Antonsson* (cp) och *Ullsten* (fp) som anser att utskottet bort tillstyrka motiönerna I: 854 och II: 1107, såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med »Av försvarsutredningen» och slutar med »budgetåret 1968/69» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Starka skäl talar enligt utskottets mening för en förbättring av de värnpliktigas ekonomiska förmåner. Penningbidraget bör vara så stort att allmängiltiga krav på personliga utgifter blir tillgodosedda. I avvaktan på indexreglering av bidraget bör värdebeständigheten säkerställas genom successiva beslut och anpassning till kostnadsutvecklingen. Utskottet föreslår därför att penningbidraget höjes med 1 krona till 6 kronor för dag till värnpliktig och att motsvarande ökning äger rum beträffande penningbidraget till värnpliktiga, som uttagits till befälsutbildning, samt till dem som inkallats till repetitionsutbildning.

Med hänsyn till det begränsade ekonomiska utrymmet föreslår utskottet att förslaget genomföres fr. o. m. den 1 januari 1969. Kostnaden kan beräknas till högst 10 milj. kr. Vidare anser utskottet att utbildningspremien till värnpliktiga som fullgör befälsutbildning bör höjas som kompensation för penningvärdeförsämringen. Höjningen bör ske med 25 % på de belopp som utgick närmast före den 1 juli 1967 och utgå fr. o. m. den 1 juli 1968. Kostnaden torde kunna beräknas till högst 2,5 milj. kr. Enligt utskottets mening föreligger f. n. inte utrymme för större förbättringar än de nu angivna varför yrkandet i motion II: 564, såvitt nu är i fråga, inte bör helt tillgodoses.

Av det anförda framgår att utskottet tillstyrker framställningen i motionerna I: 854 och II: 1107 i vad avser penningbidrag och utbildningspremier.»

dels utskottets hemställan under 1. bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen i anledning av motionen II: 564 och med bifall till motionerna I: 854 och II: 1107, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, beslutar om höjda penningbidrag fr. o. m. 1 januari 1969 och höjda utbildningspremier fr. o. m. 1 juli 1968,»

b) beträffande fördubbling av antalet fria resor till hemorten av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nyman* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Antonsson* (cp) och *Ullsten* (fp) som anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 854 och II: 1107 samt II: 564, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, och att därför

dels den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med »Utskottet vill» och på s. 8 slutar med »angivna ändamål» bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner det av flera skäl angeläget att en förbättring kommer till stånd i fråga om de värnpliktigas möjlighet att utan kostnad besöka hemorten. Många unga värnpliktiga är numera gifta och bör oftare än f. n. kunna besöka sina familjer. Allt fler värnpliktiga tjänstgör på långt avstånd från sina hem. Särskilt gäller det många värnpliktiga som tjänstgör i Norrland, på Gotland och inom marinen. Penningbidraget räcker inte till att betala alla hemresor. I förhållande till situationen för värnpliktiga, som är lokalrekryterade och sålunda har möjlighet att besöka sina hem flera gånger i veckan, är de avlägset tjänstgörande värnpliktigas belägenhet ogynnsam. Bland förbättringar av personliga ekonomiska förmåner för värnpliktiga synes f. n. ett utökat antal fria resor vara den mest angelägna. För närvarande erhåller de värnpliktiga en fri resa till hemorten varannan månad. Utskottet förordar en fördubbling av dessa resor, vilket innebär att en resa må företagas per 30 dagars tjänstgöring. Förmånsförbättringen bör träda i kraft den 1 juli 1968 och beräknas kosta 8 milj. kr.

Av det anförda följer att utskottet biträder yrkandet i motionerna I: 854

och II: 1107 samt II: 564 i vad avser en fördubbling av de värnpliktigas fria resor till hemorten.

De sammanlagda merkostnaderna för nu tillstyrkta förbättringar av de värnpliktigas förmåner kan beräknas till ca 20,5 milj. kr. Utskottet har i sitt förslag till ramberäkning för det militära försvaret för budgetåret 1968/69 inräknat ett belopp av denna storlek för ändamålet.»

dels utskottets hemställan under 3. bort ha följande lydelse:

»3. att riksdagen med bifall till motionerna I: 854 och II: 1107 samt II: 564, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, beslutar om en fördubbling av antalet fria ledighetsresor till hemorten för de värnpliktiga fr. o. m. 1 juli 1968,»

c) beträffande utredning angående indexreglering av vissa förmåner av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nyman* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Antonsson* (cp) och *Ullsten* (fp) som anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 854 och II: 1107, såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande som på s. 8 börjar med »Med hänsyn» och slutar med »för prövning» bort ha följande lydelse:

»I förenämnda motioner I: 854 och II: 1107 har även hemställts om indexreglering av de värnpliktigas penningbidrag och premier samt av vissa sociala förmåner såsom t. ex. familjepeningen. Utskottet anser det betydelsefullt att dessa frågor närmare prövas och hemställer därför att utredning i ämnet kommer till stånd.»

dels utskottets hemställan under 4. bort ha följande lydelse:

»4. att riksdagen med bifall till motionerna I: 854 och II: 1107, såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående indexreglering av de värnpliktigas penningbidrag och premier samt vissa sociala förmåner,»

d) beträffande utredning angående vissa reseförmåner av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nyman* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Antonsson* (cp) och *Ullsten* (fp) som anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 499 och II: 565, I: 854 och II: 1107 samt II: 564, de tre sistnämnda såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8 som börjar med »Detsamma gäller» och slutar med »de värnpliktiga» bort ha följande lydelse:

»I motionerna I: 499 och II: 565, I: 854 och II: 1107 samt II: 564 har hemställts om utredning rörande ökat antal fria resor m. m. för de värnpliktiga samt om reserabattförmåner. Utskottet anser betydelsefullt att även dessa frågor utreds och tillstyrker därför motionerna.»

dels utskottets hemställan under 5. bort ha följande lydelse:

»5. att riksdagen med bifall till motionerna I:499 och II: 565, I: 854 och II: 1107 samt II: 564, de tre sistnämnda såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning av införande av vissa reseförmåner för de värnpliktiga,»

e) beträffande anslagsberäkningen av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nyman* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Antonsson* (cp) och *Ullsten* (fp) som under förutsättning av bifall till reservationen 2 a anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 8 som börjar med »I vad avser» och slutar med »i fråga» bort ha följande lydelse:

»I vad avser förevarande anslag anser utskottet att detsamma bör uppräknas för att medge en förbättring av förmånerna och tillstyrker därför motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga.»

dels utskottets hemställan under 6. bort ha följande lydelse:

»6. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 127 800 000 kr.»

3) vid *punkten 9* (*Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga*) av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nyman* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Antonsson* (cp) och *Ullsten* (fp) som under förutsättning av bifall till reservationen 2 a anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Under hänvisning till vad som anförts under punkten 6 anser utskottet att anslaget bör uppräknas för att medge en förbättring av förmånerna och tillstyrker därför motionerna I: 855 och II: 1108 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 24 100 000 kr.»

4) vid *punkten 12* (*Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.*)

a) av herrar *Virgin* (h), *Ivar Johansson* (cp), *Kaijser* (h), *Nyman* (fp), *Wallmark* (h), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson*

i Sundborn (cp), Nihlfors (fp), Turesson (h), Antonsson (cp), Ullsten (fp) och Petersson (h) som anser att utskottet bort tillstyrka motionen II: 1102 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 12 som börjar med »Utskottet vill» och slutar med »och II: 1103» bort ersättas med text av följande lydelse:

»Det av försvarets fredsorganisationsutredning framlagda förslaget om nedläggning av Södertörns flygflottilj (F 18) har rönt sådan remisskritik att det inte kan utgöra tillräckligt underlag för ett beslut nu.

Stockholmsområdet är i inledningsskedet av ett krig mot vårt land ur luftförsvars synpunkt mycket viktigt. Behovet att inom området ha en fredsförläggning av jaktflyg i hög beredskap är därför framträdande.

Överbefälhavaren finner att indragning av F 18 skulle medföra en allvarlig försvagning av luftförsvaret sett ur operativ synpunkt. Försvarets civila personals förbund (LO) har även vänt sig mot en nedläggning och förordar att fredsorganisationsutredningen först slutför hela sitt arbete, vilket innebär att förslag skall framläggas om bl. a. överflyttning av annan verksamhet — kanske från F 8 — till F 18, något som kan medföra behov av ökade investeringar.

Utskottet anser att starka skäl finns för att inte nu taga ställning till frågan vilken ytterligare flygflottilj utöver F 9 som kan behöva nedläggas. Erforderliga fredsorganisationsförändringar inom flygvapnet är det nödvändigt att utreda i ett sammanhang. Sedan så skett bör sammanfattande förslag till ändringar föreläggas riksdagen för prövning.

Motion II: 1102 tillstyrkes. Syftet med motionerna I: 853 och II: 1106 samt II: 1103 torde delvis bli tillgodosett.»

dels utskottets hemställan under 2. bort ha följande lydelse:

»2. att riksdagen i anledning av motionerna I: 853 och II: 1106 samt II: 1103 och med bifall till motionen II: 1102 avslår Kungl. Maj:ts förslag om nedläggning av Södertörns flygflottilj och hos Kungl. Maj:t hemställer att frågan om indragning av Södertörns flygflottilj blir föremål för förnyad utredning,»

b) av fru Lewén-Eliasson (s).

5) vid punkten 13 (Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga) av herrar Ivar Johansson (cp), Nyman (fp), Thorsten Larsson (cp), Dahlén (fp), Ståhl (fp), Eliasson i Sundborn (cp), Nihlfors (fp), Antonsson (cp) och Ullsten (fp) som under förutsättning av bifall till reservationen 2 a anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Under hänvisning till vad som anförts under punkten 6 anser utskottet att anslaget bör uppräknas för att medge en förbättring av förmånerna och tillstyrker därför motionerna I: 855 och II: 1108 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 19 200 000 kr.»

6) vid *punkten 20* (Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.) av herrar *Ivar Johansson* (cp), *Nyman* (fp), *Thorsten Larsson* (cp), *Dahlén* (fp), *Ståhl* (fp), *Eliasson* i Sundborn (cp), *Nihlfors* (fp), *Antonsson* (cp) och *Ullsten* (fp) som under förutsättning av bifall till reservationen 2 b anser att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, och att därför utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»Under hänvisning till vad som anförts under punkten 6 anser utskottet att anslaget bör uppräknas för att medge en fördubbling av antalet fria resor till hemorten och tillstyrker därför motionerna I: 855 och II: 1108 såvitt nu är i fråga.

Utskottet hemställer

att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 855 och II: 1108, såvitt nu är i fråga, till *Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.* för budgetåret 1968/69 anvisar ett förslagsanslag av 25 600 000 kr.»